

מקורות חודש ניסן - פסח תשע"ט איך יוצאים ממצרים בכל דור ובכל יום?

ישרה לכתחילה זהו דבר יחסית קל, אבל לשנות עקרונות ולצאת מגבולים שהתרגל לחיות בהם ... זוהי יציאת מצרים שהיא קשה הרבה יותר.

מהר"ל גבורות ה' פרק סא: יש מקשים מה הועילה לנו היציאה והרי אנו משועבדים בשאר מלכויות? ... ודברי הבאי הם כי כאשר יצאו ישראל ממצרים קיבלו הטוב בעצם, עד שהיו ראויים בעצמם להיות בני חורין מצד עצם מעלתם.

ליקוטי דיבורים (לה"ק) ג, 33: ידעו כל העמים אשר על פני האדמה: רק גופותינו ניתנו בגלות ובשעבוד מלכויות, אבל נשמותינו בגלות לא ניתנו ובשעבוד מלכויות לא נמסרו. חייבים אנו להכריז לעין כל, אשר בכל הקשור לדתנו, תורת ישראל מצוותיה ומנהגיה, אין מישוהו יכול לכפות עלינו את דעתו.

אגרות קודש כ/קה: כבוד קדושת מורי וחמי סיפר שבעת התחילו לעסוק במסחר, ביקש מכבוד קדושת אביו 'שלא יהיו לו דפוסים חשיכה של בעל בית?' הכוונה היא כאלו שהם שומרי תורה ומצוות במילואם, אבל כל משך חיייהם הוא כמו האתמול, והמחר כהיום... ולא עוד אלא ששאיפה לשינוי היא ענין משוגע בעיניהם, מחוץ למסגרת השכל הבריאה. וכמה מאירים דברי רבינו הזקן בספר התניא שלו, שבלשון המשנה 'בכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאילו יצא ממצרים' - הוסיף רבנו המילים: 'ובכל יום ויום'.

4. ליקוטי שיחות יז/85: כאשר מתיישבים לשולחן הסדר, הבן אינו מבין מדוע גאולת מצרים לא הייתה נצחית ואחריה החלה גלות קשה ש'בכל דור קמים עלינו לכלותנו'? הוא אינו מבין מדוע לאחר שיצאו ממצרים ברכוש גדול, ישנה עניות כזו עד שאורחים עניים אין להם לקנות צרכי החג? ובהמשך נקרא על הבן הרשע שלא רוצה לצאת ממצרים? על כך מתחילים בקטע של 'הא לחמא עניא', כי את הלחם הזה אכלו אבותינו במצרים והם למעשה לא נגאלו לגמרי משם. שכן הגאולה רק פתחה את הצינור, ומאז מוטלת עלינו המשימה להתקדם ולהיות בני חורין, 'השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל'.

1. פתיחת עשרת הדברות: אנכי ה' אלוךיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים.

אבן עזרא: שאלני רבי יהודה הלוי מנוחתו כבוד: למה הזכיר אנכי ה' אשר הוצאתיך מארץ מצרים ולא אמר שעשיתי שמים וארץ?

ספר החינוך מצוה טז: ואין מן התימה אם באו לנו מצוות רבות על זה [הנחת תפילין, פדיון בכורות, פרשת "ציצית", ברכת "גאל ישראל" בשחרית וערבית ועוד] ... כי הוא יסוד גדול ועמוד חזק בתורתנו ובאמונתנו ועל כן אנו אומרים לעולם בברכותינו ובתפילותינו: 'זכר ליציאת מצרים'.

הגדה של פסח: בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שנאמר: 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמור, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים'. לא את אבותינו בלבד גאל הקב"ה, אלא אף אותנו גאל עמהם שנאמר: 'ואותנו הוציא משם'.

רמב"ם חמץ ומצה ז: חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים ... לפיכך כשסועד בלילה הזה צריך לאכול ולשתות והוא מיסב דרך חירות. וכל אחד ואחד, בין אנשים בין נשים, חייב לשתות ארבע כוסות של יין.

2. סדר מגיד, הגדה של פסח: הא לחמא עניא דאכלו אבהתנא בארעא דמצרים, כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח, השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל, השתא עבדין לשנה הבאה בני חורין.

אבודרהם הא לחמא עניא: כליל פסח יש הוצאה גדולה ואין ביד העניים לקנות די סיפוקם ... ואין לו מצה של מצוה ... חרוסת ומרור ויין לארבעה כוסות, לכך אומר כל דצריך ייתי ויפסח כלומר יבא ויעשה סדר הפסח. ואחר כך ידבר על לבם ואומר להם לא תבושו אם אתם סמוכים על שולחן אחרים - הנה השנה הזאת אנחנו ואתם משועבדים ולשנה הבאה יבא המשיח ונהיה אנחנו ואתם משוחררים.

פירוש ההגדה לאברבנאל, זבח פסח: גם זה אינו שווה לי, כי היה ראוי לומר די אכלו אבהתנא ביציאתם ממצרים? ולא בארעא דמצרים שמורה על ההרגל והתמדה כל זמן ישיבתם שם, וצריך עיון.

3. אגרות קודש מתורגמות ללשון הקודש א/30: על שאלת האבן עזרא עונה החסידות: הבריאה נועדה לעשות מהאין - יש, ואילו יציאת מצרים עשתה דבר יותר נעלה: אותות ומופתים שעניינם הוצאת היש מהגבולות של יש. הנמשל בעבודת האדם: ללכת בדרך